

Journal of Analytic Divinity
International Refereed Journal
Cilt/Vol: 2, Sayı/Issue: 1, 2018, ss/pp.7-26
ISSN:2602-3792
ANKARA-TURKEY.
This article was checked by iThenticate.

Analytic Divinity Center
www.andcenter.org

KUR'AN'I KERİM'DE KUŞAK ÇATIŞMASI

Sevde GÜNÇAY*

ÖZET

İnsanoğlu varlığının nihai amacını anlamak için pek çok yol ve yöntem arayışına girmiştir. Hayatında karşılaştığı ve içinden çıkamadığı her durum için yardımını isteyeceği rehberde de ihtiyaç duymuştur. Toplumla iç içe yaşayan bireyin, ailesi ve grubu içerisinde yaşadığı çatışmalarda bu yardım istenilen durumlardan birine örnek teşkil etmektedir. Çatışmaların pek çok nedeni mevcuttur. Biz bu çalışmamızda çatışmanın sebepleri arasında sayılan kuşak çatışmasını Kur'an'ı Kerim'in ayetleri ışığında, aile ve grup içerisinde yaşanan kuşak çatışması başlıkları altında inceleyeceğiz. Üç bin yıl kadar önce başlayan insanlık tarihinde yaklaşık olarak aynı zaman diliminde yaşayan, aynı çağın şartlarında, benzer durumlarla karşılaşan insan topluluğuna kuşak (nesil) denir. Çatışma kavramı ise genel olarak bireylerin yaşadığı ayrışmalardan meydana gelmektedir. Konumuz olan kuşak çatışması ise; yaşadığı dönem içerisinde sosyalleşmesini tamamlayan bir kuşağın, kendisinden sonra yetişen kuşak ile aralarında vuku bulan sıkıntılardır. Kuşak çatışması sadece bireyler arasında değil, aynı dönem içerisinde yaşayan farklı gruplar arasında da gerçekleşmektedir. Kur'an'ı Kerim'de bu kuşaklar bazen grup, bazen kavim olarak nitelendirilir. Bu durumun varlığının aslında insan ile başladığını, her dönemde gerçekleştiğini Kur'an'ı Kerim'de ki ayetlere baktığımızda da görmekteyiz. Bize, durumlar karşısında nasıl tavır almamız gerektiğini, insanların ne durumda nasıl tepki verdiklerini göstererek rehberlik etmektedir. Ayetlerin bize ışık tutması günümüzde yaşanan durumlar karşısında davranış şeklimizi belirleme de yardımcı olmaktadır. Yaşanan çatışma durumunu reddetmekten ziyade, problemi kabul edip, çözüm yoluna gitmek toplumun en küçük yapı taşı olan aile için ve o toplum için büyük önem arz etmektedir.

* AND Center Araştırmacı Yrd., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, e-posta: sevde_gncy@hotmail.com

Anahtar kelimeler: Kuşak, çatışma, kuşak çatışması.

GENERATION CONFLICT IN THE QUR'AN

ABSTRACT

Mankind has searched for many ways and methods to understand its ultimate purpose. He also needed a custody that he wanted in his life to help out for every situation he could not get through. This conflict is an example of the desired situation in conflicts that lived within the community, the family and the group. There are many reasons for conflicts. We will examine the generation conflict which is considered among the causes of the conflict in this study under the headings of generation conflict in the family and group in the light of the verses of the Qur'an. It is called the generation for the human community that lives in the same time period in the history of mankind which started about three thousand years ago, and faced similar situations in the conditions of the same age. The concept of conflict generally comes from the breakdowns experienced by individuals. The generation conflict, which is the nose of locality, a compliment that compliments socialization during the period of living, is a disturbance that occurs between the generation that comes after itself. Generation conflict is not only among individuals, but also among different groups living in the same period. In the Qur'an, these generations are sometimes described as groups, sometimes as tribes. We also see that the existence of this situation actually begins with man, and that it is realized in every period, when we look at the Qur'an verses of Quran. He is guiding us by showing how we should behave in the face of situations, how people react and how they react. The fact that the verses are shedding light on us also helps us to determine our behavior in the face of present-day situations. Far from rejecting the situation of conflict, accepting the problem and reaching a solution is of great importance for the family, which is the smallest building stone of society and for that society.

Keywords: Generation, conflict, generation conflict.

KUR'AN'I KERİM'DE KUŞAK ÇATIŞMASI

Kur'an'ı Kerim nüzulu gerçekleştiği zamandan günümüze kadar olan süre içerisinde canlılığını muhafaza etmiştir ve etmeye devam edecektir. Bununla beraber toplumun her türlü ihtiyacına cevap, her problemine çözüm, her verdiği mesajda da anlaşılacak, anlatılmak ve yaşanmak istemektedir. Nitekim her okunduğunda da yeni bir bilgiyi bizlere sunmaktadır. Ancak burada Kur'an'ı Kerim'in evrensel oluşu göz ardı edilmeksizin, tarihsel bir sürece hapsedilmeksizin anlaşılmasına çalışılması daha faydalı olacaktır (Güngör-Şahin, 2017: 28).

Sosyoloji'nin tarifini yaparken; insan toplumlarını ve o toplumdaki zümreleri, bu zümrelerde meydana gelen toplumsal olayları inceleyen, araştıran bir ilim dalı olarak nitelendiriyoruz (Taplamacıoğlu, 1969: 9).

Sosyoloji ve Kur'an'ı Kerim zeminleri farklı olan oluşumlardandır. Sosyoloji toplumu etkileyen unsurları ele alırken, geçmişte yaşanan tarihsel olayları anlamamıza yararken ve yaşanan çağı anlamaya yardımcı olurken; Kur'an'ı Kerim insanların dünyada ve ahirette refaha, huzura kavuşmaları için yapacakları görevleri, yapmamaları gereken davranışları, kendilerinden önce gelen toplumların davranışlarından çıkarılması gereken durumları insanlara sunmaktadır (Güngör-Sarıkaya, 2017: 1). Zeminleri farklı olan bu iki oluşumun ortak bir konusu olduğu yadsınamaz (Kayacan, 2012: 1). Kur'an'ı Kerim'in içeriğine baktığımızda aslında sosyolojinin ilgi alanları ile bağlantılı olan pek çok ayet görmekteyiz. Çünkü Kur'an'ı Kerim insanlığa gönderilmiştir ve bununla beraber insanların aralarında olan toplumsal olaylar doğrultusunda onlara yön göstermiştir. Kur'an'ı Kerim'e baktığımızda sosyal olayların Kur'an'ı Kerim'de ki ayetler ve özellikle kıssa ve temsilleri ışığında aydınlatılabileceğini görmekteyiz (Cebeci, 1987: 5). Nitekim Müslüman toplumun hayatına ışık tutmak, anlamak, anlamlandırmak için Kur'an'ı Kerim merkezli bir sosyoloji yapılması gerekmektedir (Güngör-Şahin, 2017: 28).

“Kur'an'ı Kerim'de Kuşak Çatışması” konusunu işlerken öncelik olarak günümüzde de üzerinde durulan çatışma kavramını ele alacağız. Nitekim çatışmanın; fikir, duygu, düşünce ve amaç ayrılıklarından doğduğu bilinmektedir. İnsanın toplumsal bir varlık olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda; çatışmanın da kaçınılmaz olduğunu bilmek durumundayız. Bu yüzden insan ilişkilerinde tam ve noksatsız bir uyum söz konusu değildir. Duygu ve düşünceleri birbirinden farklı olacaktır. Yani

toplumun herhangi bir konu üzerinde ki entegre durumu ne kadar flu olursa; çatışmanın kendini göstermesi de bir o kadar belirgin olmaktadır (Anıl, 2011:18). Bir bakıma zayıf olan bütünleşme sonucunda meydana gelmektedir.

Çatışma kavramının sözlük anlamına bakıldığında; rakibin boyun eğmesi, yok edilmesi ve toplumsal bir olay karşısında birbirleriyle yarışa girmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Ülken, 1969: 292). Bununla birlikte bu kavramı; bir konu hakkında birbirini yadsıyan, kabul etmeyen, varlığını reddeden görüş ve fikirlerin meydana getirdiği karışıklık olarak görmekteyiz. Aynı amacı güden insanların birbirlerini devre dışı bırakmak amacına yönelik, bilinçli olarak girdikleri yarış veya mücadele diyebiliriz (Demir- Acar, 1992: 71). Burada akla gelen rekabet kavramının çağrışımı olan bir hedefe yönelme olarak değil, birbirleri ile girdikleri çatışma kavramını ele alıyoruz (Cinsoy, 2016: 6).

Üç bin yıl kadar önce başlayan insanlık tarihinde yaklaşık olarak aynı zaman diliminde yaşayan, aynı çağın şartlarında, benzer durumlarla karşılaşan insan topluluğuna kuşak (nesil) denir (Uslu: 2010). Yaklaşık olarak 25-30 yıllık yaş aralığından oluşan bir kümeyi kapsamaktadır. Sözlük anlamına baktığımızda da aynı şekilde; aynı yaş aralığında ki göbek, nesil olarak karşımıza çıkmaktadır (Kuşak, 2006).

Yakın bir tarihe kadar kuşak kavramını nesil olarak ele alabiliriz. Ancak başka kaynaklara baktığımız da aslında kuşak kavramının içeriğinin daha geniş kapsamlı olduğunu görüyoruz. Nesil (generation) bu ifade Kur'an'ı Kerim'de 20 kere geçmekle beraber insan gruplarını ifade etmek için kullanılır. Bahsedilen insan grupları; itaatsizlikleri ve yanlışları olan, Allah tarafından helak edilen, yok edilen kesimi ifade etmektedir (McAuliffe, 2002: 292).

Kuşak kavramının en önemli çıktısı olan kuşak çatışması ise yetişmekte olan nesil ile hayatının sosyalleşme kısmının büyük bir bölümünü tamamlayıp, kendisine has bir hayat bakış açısı olan yetişkin nesil arasında vuku bulan anlaşmazlıklardır (Aydın, 2008: 16).

Kuşaklar arası çatışma, konuşma biçimi, içerik, giyim-kuşam, aile içerisinde ki ilişki davranış tarzı gibi konularla ilgili olarak başlayıp; dünya görüşü, felsefi bakış açısı, dine bakış, farklı inançlara ilgi, siyasal tutumda farklılıklara kadar geniş bir çerçeveyi ele alır (Yeşilyaprak, 1989: 50).

Bu çalışmadaki problemimiz “Kur'an'ı Kerim'de Kuşak Çatışması” konusunu Kur'an'ı Kerim'in ayetleri ışığında, sosyolojik olarak ele almaktır. Temel amacımız ise Kur'an'ı Kerim'de ki kuşak çatışmasını aile ile ilişkiden meydana gelen kuşak çatışması ile dini konular ve geleneğe bağlılık sonucu meydana gelen kuşak çatışması konuları bağlamında Kur'an'ı Kerim ayetleri ışığında sosyolojik bir bakış açısıyla ele almaktır

Araştırmamızın alt amaçları iki kısımdan meydana gelmektedir:

Aile İle İlişkiden meydana gelen kuşak çatışmasına ilişkin amaçlar:

a-Kur'an'ı Kerim'de aile kurumuna verilen önem

b-Ebeveyn ve çocuğun birbirleri ile ilişkisinde dikkat etmesi gereken hususlar.

Dini konular ve geleneğe bağlılık sonucu meydana gelen kuşak çatışması:

a-Dini konular ve geleneğe bağlılıkta ebeveyn ve çocuk arasındaki çatışma

b-Dini konular ve geleneğe bağlılıkta gruplar arası çatışma

Toplumun sürekli olarak değişime maruz kalması aile müessesini de etkilemektedir. Bir toplumun kendisinin devamını sağlayabilmesi için aile kurumunun ayakta kalması şarttır. Kuşak çatışması karşısında ebeveynlerin ve çocuklarının yaşadıklarının kolaylıkla atlatılması gerekmektedir. Kur'an'ı Kerim'de ki ayetlerin ışığında *Kuşak Çatışması* konusunu ele almak araştırmamızın perspektifi açısından önemlidir.

Çalışmanın verileri 2017 Ağustos ve 2017 Kasım aylarında, nitel veri toplama tekniklerinden olan tarama, dokümantasyon, internet ve kütüphane yoluyla elde edilmiştir.

KUŞAK ÇATIŞMASI

Her durumda farklı şekillerde cereyan eden çatışma durumunun anlamları da çeşitlilik göstermektedir. Akinnubi çatışma kavramı için; İki veya daha fazla kişiden oluşan yapının (grup, örgüt vb) aralarında gerçekleşen gerilimdir (Akinnubi, 2012: 169) manasını verirken Folger ise bu kavram için birbirleriyle ilişki halinde olan bireylerin, kendilerine göre birbirleri ile ters düştükleri durumlarda meydana gelen olay

olarak niteler (Folger- Poole- Stutman, 2013: 4). Farklı bir anlam olarak da Karip çatışma kavramını; bir çıkar, güç ve statü yarışı olarak bizlere sunar (Karip, 2003: 6). Ceylan ise; Bireyler arasındaki beceri ve yetenek, kişilik özellikleri, bir olay karşısındaki algılama durumları, değerler ve ahlaki yargıları ve psikolojik durumlarındaki farklılık çatışmaya sebebiyet verebilir (Ceylan- Ergün- Alpkan, 2000: 43) diyerek kavrama ilişkin yaklaşımını ifade etmektedir.

Kuşak (nesil) olarak adlandırdığımız kavram yaklaşık olarak 30 ila 40 yıllık bir dilimin sona ermeden başka bir dilimin, daha doğrusu başka bir topluluğun yaşam şeklinin ortaya çıkmasıdır. Ancak bu değişim süreklilik arz eden bir değişimdir. Her sosyolojik olay kendisine hazırlanan zemin ile meydana gelmektedir. Doğal olarak hızla gelişen ve büyüyen toplumlarda, geçen her gün, insanların yaşam biçimlerinde değişime sebebiyet vermektedir. İhtiyaçlara binaen ortaya çıkan yenilikler ise bahsedilen 30 ila 40 yıl önceki durumdan çok çok farklıdır. Kuşak çatışması dediğimiz durum da tam olarak bu noktada meydana gelmektedir. Özellikle genç kesimin daha çok ergen olarak adlandırılan kesimin, annesi – babası, akrabası, hatta kısmen kendisinden 3- 4 yaş büyük olan abisi veya ablasıyla yaşamış olduğu çatışmadır (Çakar: 2014). Çocuğun ailede kendisinden büyük olan insanlarda yaşadığı durum, bulunduğu yaş ile bağlantılı olsa da, daha çok gerçekleşen duruma farklı açılardan bakmaları sonucunda oluşur. Yaş çatışmasından değil, fikir çatışmasından kaynaklanmaktadır. Çatışma bir bakıma ilerlemenin, gelişmenin habercisidir (Casiadi, 2017: 33).

Kuşak çatışması zeminini ikiye ayırabiliriz. Bunlardan ilki bireysel nedendir. Yani genç bireyin kendisini ispatlama, kendisi fark ettirme çabasıdır. Bu da toplumun gidişatına uygun bir şekilde olur ya da aykırı davranarak kendisini ispatlama çabasıyla olur. Diğer bir neden ise; teknolojik gelişmeler, değişen çağ, değişen yaşam biçimleri, savaşlar, devrimler, eğitim alanındaki sürekli değişim bunlar arasında sayılabilmektedir.

Kuşak (nesil) kavramının başka bir anlamına geldiğimizde Kur'an'ı Kerim'de insan grupları olarak ele alındığı görmekteyiz. Bu insan grupları nitelendirilirlerken kendilerine gönderilen peygamberlerin isimleri ile anılmaktadırlar. Hz. Nuh (as), Hz. Lut (as), Hz Hud (as)'ın kavimleri, buna örnek olarak verilebilmektedir (McAuliffe, 2002: 292).

A1. Kuşak Çatışmasının Nedenleri

Genel olarak kuşak çatışmasının nedenleri pek çok kategori altında toplanabilir. Bunlar arasında en önemli olarak gösterebileceğimiz neden; ebeveyn ve genç kuşakların farklı zaman ve mekânlarda toplumsallaşmasıdır. Bununla beraber kırsal kesim ve kentsel kesimde yaşayan insanların değer yargılarının, ekonomik özgürlüklerinin farklılığı da sayılabilir. Aile içi ilişkide ki eksiklik, duygudaşlık kuramama, gencin psikolojik, sosyolojik ve fizyolojik alanlarında meydana gelen değişimin derinliği çatışmayı büyük oranda etkilemektedir. (Özen, 1994; 214).

Genel nedenlerden özel nedenlere gelindiğinde gencin ailesinin beklentisini karşılayamaması olduğu görülür. Yapılan araştırmalarda gençlerin;

1-Özgürlüklerinin kısıtlanmasında

2-Hayatında yapacağı seçimlerine karışılmasında (eş seçimi, arkadaş seçimi, kıyafet seçimi)

3-Okul ve ders çalışma sorunsalında

4-Eğlence anlayışlarında

5-Ebeveynlerin genç üzerinde beklentilerinin yüksek olmasında

6-Kıyaslanma yapılmasında

7-Toplum içerisinde rencide edilmesinde

8-Dini konularda yaşanan anlaşmazlıklar gibi konularda aileleri ile problem yaşadıklarını görmekteyiz (Çatışma: 2009).

Olumsuz olarak bir algı oluşumuna sebebiyet veren çatışma, bir bakıma doğal olan yapının işleyişidir. Kuşak çatışmasının toplumsal gelişime ve değişime yol açma, yön gösterme gibi pozitif bir yönü de mevcuttur. Sosyologlar çatışmanın bu yönünü de dile getirmektedirler. Geleneksel yaşam tarzını benimseyen kuşağın, yeni bir yöntem geliştirerek hayatına devam eden genç nesile karşı ön yargılı oluşu; aslında kişinin eskiyi ve yeniyi görerek yeni bir sentez oluşturmasına sebebiyet vermektedir. Yani gelişimine katkı sağlamakla beraber, hayatlarında yeni bir pencere açmaktadır. Tarihsel dilimde gerçekleşen olaylara baktığımızda; eski bir düşünce tarzına, yaşayış biçimine karşı yapılan ayaklanmalar doğrudan sosyal hayata, düşünceye, bilim ve sanata getirisi olmuştur.

Kuşak çatışmasının Kur'an'ı Kerim'de insan grupları arasında gerçekleştiğini de dile getirmiştik. Bu çatışmanın nedenleri arasında ise; güç mücadelesi, statü farklılığı ve iletişim eksikliği sayılmaktadır (Karcioğlu -Alioğulları, 2012: 6).

A2- Kuşak Çatışmasının Yaşanmaması İçin Önlemler

Kuşak çatışmasının yaşandığı yerler; Aile içinde gerçekleşen çatışma ve gruplar arasında gerçekleşen çatışmadır. Öncelikle olması gereken çatışmanın insanlığın varlığı kadar normal olduğunu kabule etmektir. Kabul edilmesi, yaşanacak çatışmanın zararını en aza indirgeyecektir. Bu hep grup arası çatışmasında hemde aile içinde problem oluşmaması için önem teşkil etmektedir. Aile içinde gerçekleşen çatışmada öncelikle ebeveynlerin sakinliğini koruması gerekmektedir. Yaşanan her durum kişiye özeldir, biriciktir. Unutulmamalıdır. Yaşanan olayın görünen kısmıyla beraber görünmeyen kısmı da ele alınmalıdır. Karşı çıkılan, çatışmaya sebebiyet veren durumun incelenip araştırılması gerekir. Karşılıklı iletişimin oluşumu sağlanmalıdır. Karşılaştırma, kıyaslama yapılarak çözüme gidilmemelidir. Ebeveynin ve çocuğun konuşma üslubuna dikkat etmesi gerekir (Yeşilyaprak, 1989: 53).

Çatışmanın yaşanmaması karşılıklı etkileşim ile mümkündür. Aile içerisinde ki tüm bireylerin yaşanan her durum hakkında hassas davranması gerekmektedir. Toplumun sürekli değişimi, yeni durumları yüze çıkaracaktır. Bu yüzden kuşak çatışmasının tamamen ortadan kalkması söz konusu olmamakla beraber, yaşanan çatışmanın en aza indirgenmesi için bir takım önlemlerin alınması gerekmektedir.

1- Aile İle İletişimde Meydana Gelen Kuşak Çatışması

İnsan hayatı hiçbir zaman stabil olarak devam etmemektedir. Durağan olmayan yaşantı, zaman içerisinde sürekli olarak değişime maruz kalmaktadır. Değişen toplum, en küçük yapı taşı olan aileyi de etkilemektedir. Aile; insan türünün devamını ve sürekliliğini sağlayan, bireyi topluma hazırlanmasında ilk olarak görevi üstlenen, toplum içerisindeki tavır ve davranışlarında belli çerçeve sunan ve en önemlisi kuşaktan kuşağa kültür aktarımını sağlayan bir kurumdur (Şimşek- Şahin, 2011: 2). Durkheim'in söylediği gibi her kuşak bir

önceki kuşaktan devraldığı bilgiyi farklı şekillerde yapılandırır, kullanmaya başlar bu şekilde sosyalleşir (Özyurt, 2007: 101). Ancak bazı bilgilerin kullanımı tercih edilmez ve unutulmaya yüz tutar. Unutulmaya yüz tutan bilgiler, gelenekler, değerler veyahut davranışlar ebeveynler tarafından hoş karşılanmaz. Bunun sonucunda ise önce ailede daha sonra toplumda çatışmalar meydana gelir. Bahsettiğimiz kuşak çatışmasının oluşum yeri olarak, toplumun en küçük yapı taşı dediğimiz aileyi gösterebiliriz.

Ailenin yaşadığı çevre ve sahip olduğu olanaklarda çatışmanın gerçekleşmesinde önemli rol sahibidir. Geleneksel – kırsal kesimde yaşamlarını sürdüren aile, şehir olanakları ile tanıştığı zaman daha çok değer yargıları ve yaşam biçimleri ile ilgili sorgulama başlatır bunun sonucunda değer yargıları kişilerin hayatlarındaki tesirini kaybetmeye başlar. Şehir hayatına adapte olunmasıyla tamamen geleneksel- kırsal kesim dediğimiz aile yapısından uzaklaşılır şehir hayatının getirisi olan yargıları kabul edilmeye başlanır.

Aile içerisinde birinci nesil olarak adlandırabileceğimiz anne-baba, dede-babanne gibi bireyler, kırsal kesimlerin değer yargılarını devamını sağlamak isterken, İkinci nesil olan genç kuşak daha çok şehir hayatının getirisi ile yaşamlarını sürdürmek isterler. Şehir hayatının getirilerinden olan eğitimin ve insanlarla sosyalleşme olanağının yüksek oluşu aradaki o çatışmanın derinleşmesine sebebiyet vermektedir.

Çatışmanın oluşumunu tek yönlü olarak dile getirmek pek doğru olmayacaktır. Kuşak çatışmasının sorumlusu çocuktur ya da kuşak çatışmasının sorumlusu ebeveynler demek gibi bir şansımız mevcut değildir. Her ne kadar aralarında vuku bulan bir durum söz konusu ise de ebeveyn tarafından çocuk, çocuk tarafından ebeveyn suçludur.

a-Kuran'ı Kerim'de Aile Kurumuna Verilen Önem

İnsanın duygusal olması yanında irade edebilme özelliğinin olması, onu diğer canlılardan ayıran bir özelliktir. Toplum içerisindeki hal ve tavırları ise yaşamını beraber sürdürdüğü insanlardan ayıran özelliğidir. Bu açıdan bakıldığı zaman da içerisindeki yerini belirlemesini sağlayan kurum ailedir. Toplumsal hayatı oluşturan unsurlar (siyaset, hukuk, din vb) varlıklarını aile kurumu sayesinde devam ettirebilmektedirler. Bir

toplumun hayati damarlarından birisidir aslında aile (Canatan-Yıldırım, 2011: 88).

Bir toplumun devamının sağlanması için “aile” olması gereken en büyük gerekliliktir. Toplumun; psikolojik, sosyolojik ve ahlaki olarak ihtiyaçları ancak ailenin varlığı ile düzene girebilir ve karşılanabilir. Gelecek yeni neslin gözetmesi gereken bazı ahlaki normlar, aile sayesinde aktarım gerçekleştirir. Nitekim Kur’an’ı Kerim’de Nisa Suresinin 25.ayetinde de, ahlaki normlar gözeterek bir hayat tarzının benimsenmesi gerektiği vurgulanmıştır (Ataşalan, 2008; 47).

İnsanların sevinç, hüznün ve üzüntülerini paylaşma gereksinimi mevcuttur. Bu müessese, bu gereksinimlerin beraber atlatıldığı, birlik olunup üstesinden gelindiği yer olması hasebiyle önem taşır (Güngör, 2016: 56). Aynı zamanda aile, güven duygusunu temin ettiği yer dışında dini konularda yardım alındığı en önemli kurumdur. Bu denli önemli olan müessese için Kur’an’ı Kerim’de zikredilen ayeti burada kullanmak gerekecektir. “İçinizden, kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp, aranızda sevgi ve rahmet var etmesi, O’nun varlığının delillerindedir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır” (Rum, 30: 21).

Kur’an’ı Kerim’de ailelerinden bahsedilen pek çok peygamber vardır. Bunlar arasında Hz. Nuh ve Hz Lut’un inanmayı reddeden eşlerinden, Hz İbrahim’in iki eşinden, Hz Zekeriyya ve hanımından bahsedilmiştir. İlk İnsandan son peygambere kadar bahsedilen aile yapısı sonradan şekillenen bir kurum olarak değil, insanlığın oluşumundan bu zamana kadar mevcut olduğuna işaret etmektedir (Ertuğrul, 2004; 256).

Bireyin birbirleri ile yardımlaşma konusunda ailesine, akrabasına öncelik vermesi gerekmektedir. Nitekim ihtiyaç halinde de ilk olarak kendi ailesine gitmektedir. Ailesinden yardım istemektedir. Bulduğumuz toplum itibariyle kişinin akrabasına, ailesine öncelik tanınması da gerekmektedir Kur’an’ı Kerim’de akrabalık bağlarını yerine getirmeyi mutlak surette emretmiştir. “Allah’a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Şüphesiz Allah, üzerinizde bir gözetleyicidir (Nisa, 4: 11). Aksi durumda toplumda huzursuzluk meydana gelecektir. Başka bir ayette soru ile muhatabının dikkati çekilerek “Demek, yüz çevirdiğinizde yeryüzünde bozgunculuk çıkaracak ve akrabalık bağlarınızı koparacaksınız öyle mi?” (Muhammed, 47: 22) diyerek aile ve akrabalık bağlarının önemini dile getirmiştir.

Bireyin toplum içerisinde söz sahibi olabilmesi için, toplumda kendisine yer edinebilmesi için, sosyalleşmesi için gerekli olan şartları aile müessesesi sağlamaktadır. Toplumun kabul görmüş olduğu ahlaki normları, kültür aktarımını sağlayan aile yapacaktır. Bu sebepten ötürü aile müessesesi çok büyük önem arz etmektedir.

b-Ebeveyn ve Çocuğun Birbirleri ile İlişkisinde Dikkat Etmesi Gereken Hususlar.

Kur'an'ı Kerim'de kuşak kavramları ذرية , نسل kelimeleri ile ifade edilmektedir. Nesil kelimesi birbiri ardınca gelen soy kelimesini de ifade etmektedir. Kur'an'ı Kerim'e baktığımız da aile içi ilişkinin önemsendiğini, bireylerin birbirlerine tavır ve hareketlerinin nasıl olması gerektiği işlenmektedir (Aile: 2009).

Aile içerisinde ki ilişkinin sağlıklı olması açısından çocuğa verilen uyarıcıların ve sunulan tekliflerin ne derece onunla ilgili olduğunu ona hissettirmek önemlidir ve göz ardı edilmemelidir. Emir kipi kullanmak yerine daha çok ılımlı yaklaşarak çocuğa durumu hissettirmektir (Yurdalan: 2017).

Aile içerisinde ki çatışmanın en aza indirgenmesi için çocuğun ebeveyni üzerinde takınması gereken tavırlar vardır. Rum Suresi'nde bahsedilen sevgi ve saygı aile içerisinde ki en önemli noktadır. Nitekim Kur'an'ı Kerim çocuğa ebeveynine nasıl davranması gerektiğini, anne-babasına karşı taşıdığı sorumluluğa dile getirirken şu ifadeleri kullanmıştır: “Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti. Onlardan biri veya ikisi yanında yaşlanırsa onlara “öf!” bile demel! Onları azarlama! İkisine de gönül alıcı güzel sözler söyle” (İsra, 17: 23) (Olmuştur, 2013: 39).

Bu ayetle beraber Kuran'ı Kerim'de 31. Sure olan Ahkâf Suresinin 15.ayetinde: “Biz insana anne babasına iyi davranması gerektiğini emrettik. Annesi onu ne zahmetle doğurdu. Onun taşınması ve sütten kesilme süresi 30 aydır. Nihayet olgunluk çağına gelip, kırk yaşına varınca şöyle der: “Bana ve anne babama verdiğin nimetlere şükretmemi, senin razı olacağın Salih amel işlememi bana ilham et. Neslimi de salih kimseler yap. Şüphesiz ben sana döndüm. Muhakkak ki sana teslim olanlardanım.” (Ahkâf, 31: 15). Bu ayette de çocuğun annesine neden iyi muamelede bulunması gerektiği dile getirilmiştir.

Çocuğun ebeveyni ile konuşmasında daha dikkatli olması gerektiğini, saygı çerçevesinde herhangi bir sıkıntısı varsa çözüme ulaştırması gerektiğini dile getirmiştik. Hz. İsmail'in babası Hz

İbrahim ile konuşma şekli olumsuz gibi görünen bir durumda dahi saygısını yitirmediğini bize göstermektedir.

Aile içerisinde gerçekleşen çatışmanın önüne geçmek için bir takım şartlardan bahsetmiştik. Ancak değişim devam ettikçe, önüne geçilmeye çalışıldıkça çatışma yine de devam edecektir. Kur'an'ı Kerim'e baktığımız da aile içerisinde anne – babaya karşı tavırda sadece iman konusunda çatışma durumuna ruhsat vermiştir. “Eğer hakkında hiçbir bilgi sahibi olmadığı bir şeyi bana ortak koşman için seninle uğraşırlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünya da onlarla iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ben de size yapmakta olduğunuz şeyleri haber vereceğim.” (Lokman, 31: 15).

2- Dini Konular ve Geleneğe Bağlılık Sonucu Meydana Gelen Kuşak Çatışması

a- Dini Konular ve Geleneğe Bağlılıkta Ebeveyn ve Çocuk Arasındaki Çatışma

Kuşak çatışmasının nedenleri arasında dini konular ve geleneğe bağlılıkta mevcuttur. Kuran'ı Kerim'de inanç konusunda aile içinde çatışmanın mevcut olduğunu gösteren ayetler vardır. “Gemi, dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu. Nuh, ayrı bir yere çekilmiş, “Yavrucuğum! Bizimle beraber sen de bin inkârcılarla birlikte olma!” diye seslendi” (Nuh, 11: 42-43). Ebeveynin evladı üzerinde dini bir meselede zıtlığa düştüğü görülmektedir. Burada çocuğa yaklaşım tarzının, ona seslenişinde önemini tekrar dile getirmemiz gerekmektedir. Genç birey ile yetişkin arasındaki ilişkinin daha sağlıklı olması açısından ılımlı yaklaşmak önemlidir.

Kuşak çatışmasının sadece tek yönlü olmadığını dile getirmiştik. Ebeveynin çocuğu üzerinde yapması gereken tavır ve davranışlar olduğu gibi; çocuğunda ebeveynine karşı tavrının saygı çerçevesinde gelişmesi gerekmektedir. Çatışmanın en aza inmesi için bunu yapılması uygun olandır (Erşahin, 1991: 151). Kur'an'ı Kerim'de Hz İbrahim'in babası ile inanç konusunda ters düşmesi sonucunda Hz İbrahim'in babası ile ne şekilde ilişki kurduğunu görmekteyiz. “Babacığım! Hakikaten sana gelmeyen ilim bana geldi. Öyle ise bana uy ki, seni düz yola çıkarayım” (Meryem, 19: 43). Bize iletilen kıssalarda insanların hayatları sürecinde karşılaşacakları durumlar örnek olarak hayatımıza

yansıtılmıştır. Hz İbrahim ve Hz Nuh'un oğlu ile ilişkisinde görüldüğü üzere, çatışma tek yönlü olarak cereyan etmemektedir.

b-Dini Konular ve Geleneğe Bağlılıkta Gruplar Arası Çatışma

Bahsettiğimiz üzere kuşak (nesil) kavramının bir diğer anlamı “insan grupları” manasına gelmektedir. Aile içerisindeki insanların, dini konular ve gelenekler konusunda ki tartışması, aile olmayan, gruplar arasında da meydana gelmektedir. Kuran'ı Kerimde *قبيلة*, *قبيلة*, *قبيلة* anlamlarında kullanılmıştır. Aynı dönem içerisinde yaşayan topluluğu nitelendirilirken “karn” kelimesi kullanılmaktadır. Çoğulu olan “kurûn” ise; insan nesli anlamına gelmektedir. Buradan hareketle bu kelime için belli döneme ait kuşak ve halk anlamlarını verebilmekteyiz. Doğrudan “kuşak” kelimesi anlamına gelen “cibillen” kelimesi de az önce bahsedilen anlamlarda kullanılmaktadır (Durmuş, 2003: 34).

İnsanın en çok göze çarpan özelliği bir grup oluşumuna olan yönelimidir. İnsanın toplumsal bir varlık olduğunu her fırsatta dile getirme sebebimiz de budur. Diğer insanlarla ilişki kurmadan yaşamını sürdürmesi belli bir süreden sonra olanaksız hale gelmektedir. İnsanlarla girmiş olduğu ilişkide; kendi fikrine, ideolojisine, dini anlayışına, yaşam biçimine yakın olan insanlarla ilişki kurmaktadır. Bir bakıma ufak çapta bir grup oluşturmaktadır. Toplumsal grup olarak nitelendirdiğimiz bu gruplar; ortak bir amaç, ortak bir değer, ortak bir duygu etrafında toplanan, kendilerini aynı gruptan olma içgüdüleriyle oraya bağlayan insan topluluğudur (Çapçioğlu- Beşirli, 2013: 89).

Grup içerisinde mevcut bulunan dini inanç sisteminin değişimi oldukça güç olan bir durumdur. Bu direncin şiddetini, grup içerisindeki müntesiplerin inanılan inanç sisteminde birliğe ulaşmaları, uygulanan baskı, grubun dağılımı engelleyen dini inancın birleştirici güç olması, toplum içerisinde kabul görülmüş inançlarda belirleyebilir. Nitekim Maide Suresi'nin 104.ayetinde “Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter” derler.

“Onlar bir kötülük yaptıkları zaman: "Babalarımızı bu yolda bulduk, bunu bize Allah emretti." derler. De ki: "Allah kötülüğü emretmez. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?" (A'raf, 7: 28). Buradan görüyoruz ki inanç üzerinde kişilerin yönlenmesi kendi hür iradeleri ile değildir. İslam dini üzerinde kabul görmedikleri sistemle çatışma yaşamışlardır. Gurubun içerisinde inanç sistemi dışında belirlenen normlarda söz

konusudur. Birey tek başına herhangi bir norm ortaya koyamaz. Mevcut olan normu ortadan kaldıramaz. Grubun devamını sağlanması için ortak hareket edilerek bu normlar belirlenir. Aynı dönem içerisinde yaşayan, ortak bir amaç uğrunda birleşen insanlar, oluşturdukları grupta kendilerini denetlerler. Oluşacak herhangi bir tehlikede kendilerini korumaya alırlar. Kendilerinden olmayan görüşü kabul etmezler ve dışlamaya başlarlar. Bu durumu yine “Onlara; insanların iman ettiği gibi siz de iman edin denildiği vakit : “Biz hiç, sefihlerin (Akılsız ve ahmak kişilerin) iman ettikleri gibi iman eder miyiz? Derler.” (Bakara, 2: 13) ayetinde görmekteyiz.

Gruplar arası çatışmanın pek çok nedeni olabilmektedir. Burada Kur'anı Kerim’de tebliğ görevini yerine getiren peygamberler ve onlara inanan müntesiplere karşı duran grupların oluşturduğu çatışma ortamından bahsedeceğiz. Gruplar arası çatışmanın nedenleri yaşanan çağ, grupların durumları, elde bulunan kaynaklar vb. Ancak burada çok genel anlamda çatışmaya neden olan sebepleri 3 kategoride inceleyeceğiz.

b.1-Güç Mücadelesi:

Bir grubun diğer gruplara nazaran gücü elinde bulundurma isteği hep olagelmıştır. Çatışmanın nedenlerinden olan güç mücadelesi diğer gruplara karşı üstünlük göstererek gerçekleşir. Gücü elinde bulunduran kesim, hoşlanmadığı gruba dair gücünü kullanarak üstünlük göstermeye çalışır. “Şu’ayb’in kavminden büyüklük taslayan ileri gelenler dediler ki: “Ey Şu’ayb! And olsun ye kesinlikle bizim dinimize dönersin ya da mutlaka seni ve seninle birlikte inananlar memleketimizden çıkarırız.” (Araf, 7: 88).

Sonra bunların arkasından Musa ile Harun'u ayetlerimizle Firavun'a ve cemaatine gönderdik. İman etmeyi kibirlerine yediremediler ve günahkâr bir kavim oldular (Yunus, 10: 75). “Ad kavmine gelince onlar yeryüzünde büyüklük tasladılar ve “Bizden daha kuvvetli kim vardır? Dediler” (Fussilet, 41: 15).

Her grup kendi varlığını sürdürmek için elinde bulunan kaynakları kullanacaktır. Bu kaynaklar asabiyet olur, ekonomik özgürlük olur, fiziksel olarak güçlü olmakla olur. Dini konular da insanların kabul gördükleri olguların değişimi çok zordur.

Kültürleri ve toplumun getirdiği yaşam tarzından ayrılmaları da çok zordur. Bu durumu sürdürmek için, buldukları dini konumdan ayrılmamak için kendilerini geri çekerler. Ve güçlerini kullanarak bu durumu göz önünden kaldırırılar. Bunun örneğini Lokman Suresi'nde de görmekteyiz. “Onun karşısında ayetlerimiz okunduğu zaman da sanki onları işitmemiş, sanki kulaklarında bir ağırlık varmış gibi büyüklük taslayarak yüz çevirir. İşte onu, acı verecek bir azab ile müjdele!” (Lokman, 31: 7).

b.2-Statü Farklılıkları

Statü farklılıkları; yaş ve kıdem olarak eski olan bireyin kendince daha genç ve tecrübesiz olan kişilere itaat etmek istememesinden kaynaklanmaktadır. Bununla beraber, kendi statülerini yüksek olarak gören bireyin ya da grupların, karşısında gördüğü birey veya gruplar ile aynı potaya konduklarını hissetmeleri de çatışmanın oluşumunda etkili bir durumdur (Karcıoğlu -Alioğulları, 2012: 6).

Gruplar arasında çatışmanın bir genel nedeni de statü farklılıklarıdır. Bulduğu konum itibariyle diğer grup küçümsenir, sözleri dikkate alınmaz. Grup, çatışmada üstünlüğünü göstermek için bulunduğu konumdan faydalanır. Bu siyaseten mevcut olabileceği gibi, grubun içerisinde bulunduğu hiyerarşik sistemdeki yeri de olabilir. Yunus Suresi'nde “Firavun ve adamlarının kendilerini belaya uğratacağı korkusundan dolayı Musa'ya kendi kavminin bir oymağından başka kimse iman etmedi. Çünkü orada Firavun çok üstün idi ve o kesinlikle aşırı giden taşkınlardandı” (Yunus, 10: 83) söz edildiği üzere bulunduğu konum itibariyle grup içerisindeki bireyin izin olmadığı sürece başka yöne geçme ihtimali yoktu. Grup içerisinde varlığını sürdürmek isteyen birey, statü olarak kendisinden üstün kimseye itaat etmek zorundadır.

“Firavun'a ve ileri gelenlerine de (gönderdik). Bunun üzerine onlar kibire kapıldılar ve ululuk taslayan zorba bir kavim oldular” (Müminun, 23: 46).

“Karun'u, Firavun'u ve Hâmân'ı da (helak ettik). Andolsun ki, Musa onlara apaçık deliller getirmişti de onlar yeryüzünde büyüklük taslamışlardı. Hâlbuki (azabımızı aşır) geçebilecek değillerdi” (Ankebut, 29: 39).

Statü farklılığı gruplar arasında ki çatışmanın psikolojik boyutudur. Statü çatışmaları bireyler arasında genç ve kıdemsiz personelin kendince üst olan bir personelle arasında gerçekleşir

Gruplar arasında ki çatışmanın oluşumu da buna benzer şekilde cereyan eder (Kirel- Gökdağ- Kayaoğlu, 2004; 144).

b.3-İletişim Eksikliği:

Hem kuşak çatışmasının, hem gruplar arası çatışmanın en önemi sebebi iletişim eksikliğidir. İletişim; bireyler arasında bilgi, duygu, düşünce ve anlayış aktarımı olarak bilinmektedir (Karcıoğlu -Alioğulları, 2012: 6). Karşılıklı olarak sorunların çözümlenmeden oluşturabilecek her durum sıkıntı teşkil edecektir. İnsanların toplum içinde karşılıklı ilişkiler içerisinde bulunması ile toplum sürekliliğini sağlayacaktır (Kirel- Gökdağ- Kayaoğlu, 2004; 142). Hz Peygamber'in getirdiğini reddeden karşı grup buna örnek olarak verilebilir. "Biz ne bu Kur'an'a inanırız, ne de ondan öncekilere."(Sebe, 34: 31) Mevcut bulunan ve halledilmesi gerek bir durumda öncelik olarak; konunun ne olduğunu dikkatli bir şekilde dinlemek gerekmektedir. Bunun içinde karşılıklı ilişkiler büyük önem arz etmektedir.

Dini konular ve gelenek bağlamında gerçekleşen çatışmaların oluşumunda grubun kendisinin kabul görmediği bir durumu dinlememesi, fikirlerinde sabit olup, yeniliğe açık olmaması etkilemiştir.

SONUÇ

Dünyanın oluşumundan itibaren birey, devamlılığını sürdürebilmek için diğer insanlarla iletişim kurmaktadır. Bu iletişim sonucunda toplumun en küçük yapı taşı diyebileceğimiz aile kurumunun temeli atılmaktadır. Birey bu yapı taşından toplum içerisinde var olmasında etkili olan normları öğrenmektedir. Aynı zamanda toplumla entegre olup, gerektiği gibi davranmayı da öğrenmektedir. Ancak değişmeyen tek şey değişim olduğu için, aile müessesesi de bu değişime tabi olacaktır. Bu durumda değişimle beraber ortaya çıkan ihtiyaçları karşılama, oluşacak herhangi bir probleme karşı çözüm üretme sorunsalları da kendini gösterecektir.

Birey kendi varlığını toplum içerisinde ki durumuna göre konumlandırmaktadır. Aile içerisinde mevcut bulunan kurullarla topluma açılan birey, karşılaştığı bir problemde aileye gitmekte ve

bir çatışma ortamı oluşmaktadır. Çatışmanın fikir, duygu, düşünce ve amaç ayrılıklarından doğduğu bilinmektedir. Kuşak çatışması ise; aile içerisinde farklı dönemlerde yaşayan kimselerin fikir uyumsuzluğundan kaynaklanan durumdur. Genel olarak 30-40 yıllık zaman dilimi olarak söylene de, aile içerisinde yaşları yakın olan kimselerde dahi bu duruma rastlanmaktadır. Bununla beraber çatışmanın pek çok nedeni olabilir ancak en önemli nedenleri arasında aile içi ilişkideki eksiklik, empati kuramama, gencin psikolojik, sosyolojik ve fizyolojik alanlarında meydana gelen değişim sayılabilir.

Kur'an'ı Kerim'e baktığımızda aile içerisindeki çatışmanın en aza indirgenmesi için bireylerin nasıl davranması gerektiğine dair bize örneklerle sunulmaktadır. Anne babasına karşı çocuğun tavrının nasıl olması gerektiğine dair de bize rehberlik etmektedir. Bununla beraber çocuğun hangi durumda ailesine karşı gelebileceğini bildirip, aile müessesinin önemine de sürekli olarak bir atıfta bulunmaktadır.

Kuşak kavramının bir diğer anlamı ise "İnsan grupları"dır. Kur'anı Kerim'de kuşak kavramı ile beraber; nesil, kavim kavramları da kullanılmaktadır. Peygamberlerin sorumlu olduğu kişiler için de kavim kelimesi kullanılmakta ve aralarında geçen problemler çatışma olarak nitelenmiştir.

Gruplar arası çatışmanın nedenleri yaşanan çağ, grupların durumları, elde bulunan kaynakları sayılabilmektedir. İnsan grupları arasında çatışmaya sebep olan nedenlerden birisi de din konusudur. Pek çok nedeni olan çatışmayı rahatça kavrayabilmek için; güç mücadelesi, statü farklılıkları ve iletişim eksikliği başlıkları altında toplayabiliriz. Nitekim Kur'an'ı Kerim'e baktığımızda da gruplar arasında gerçekleşen çatışmaların genel anlamda bu başlıklar altında toplanabildiğini görmekteyiz.

Sonuç olarak; insan toplumsal bir varlıktır. Varlığının devamı için de etrafında bulunan insanlara muhtaçtır. Ortak bir amaç etrafında toplanma durumu da tüm insanlık için söz konusu olamaz. Çünkü her birey biriciktir ve her bireyin fikirleri, ilgi alanları, yaşam biçimleri birbirlerinden farklıdır. Bu sebepten ötürü ortaya çatışmalar çıkmaktadır. İnsanın varlığının doğal oluşu kadar, çatışmanın oluşu da normaldir. Çatışmanın varlığını kabul edip, gelecek problemlerden en az zarar ile çıkmak için sorunlara karşı duyarlı olup, çözüm yolu üretmek, gelecek nesiller ve birbirleriyle anlaşma da sıkıntı yaşayan kuşaklar için daha iyi olacaktır.

KAYNAKÇA

Aile (2009). “Kuran’ı Kerim’in Çizdiği Aile Modeli”. <https://www.muminem.net/islamda-aile-kavrami-ve-onemi/13336-kuran-i-kerimin-cizdigi-aile-modeli.html> (Erişim T. 25.10.2017).

AKINNUBI, O. P. , OYENİRAN, S. , FASHİKU, C. O. , DUROSARO, I. A. (2012). “Principal’s Personal Characteristics and Conflict Management in Kwara State Secondary Schools” , Nigeria: *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences* 2 (6) s.167-174.

ANIL, Hatice Alev (2011). “Kültürel Değişme Açısından Kuşaklar Arasında Çatışma (Aşkan ve Dumlupınar Mahallesi Örneği)”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, s.18-33.

ATAŞALAN, Zeynel Abidin (2008). “Tevrat, İnciller ve Kuran’ı Kerim’e Göre Aile Kavramı”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, s.47-66.

AYDIN, Mehmet Zeki (2008). “Kuşaklar Arası Çatışma mı? Uyum mu?”Ankara: *Anadolu Gençlik*, Sayı: 100, s.10-20.

CANATAN, Kadir- YILDIRIM, Ergün (2011). *Aile Sosyolojisi*, İstanbul: Açılım Kitap.

CASIADI, Selime (2017). “Öğretmenlerin Okul Müdürlerinin İletişim Becerileri ve Çatışma Yönetimi Konusunda Görüşleri”, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, s.20-35.

CEBECİ, Lütfullah (1987). “Kur’an Sosyolojisi Üzerine Bir Deneme”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, Sayı: III, Ocak

CEYLAN, Adnan-ERGÜN, Ercan- ALPKAN Lütfihak (2000). “Çatışmanın Sebepleri ve Yönetimi (Causes and management of Conflict)”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 1(2), s.39-51.

CİNSOY, Hacer (2016). “Kur’an’da Sosyal Bütünleşme”, *Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, s. 6-20.

ÇAKAR, İbrahim (2014). “Avrupada ki Gençlerimiz ve Kuşak Çatışması”, <http://welayet.com/fecr-i-sad-k/sayi-3/item/229-avrupa-daki-genclerimiz-ve-kusak-catismasi.html> (Erişim T. 22.09.2017).

ÇAPÇIOĞLU, İhsan – BEŞİRLİ, Hayati (2013). *Sosyoloji'ye Giriş*, Ankara: Grafiker Yayınları.

Çatışma (2009) “Kuşak Çatışması”<http://www.milligazete.com.tr/haber/1189193/kusak-catismasi> (Erişim T. 25.10.2017).

DEMİR, Ömer - ACAR, Mustafa (1992). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, İstanbul: Ağaç Yayınları.

DURMUŞ, Zülfikar (2003). “Kur'an'ı Kerim'de Sosyal Gruplar”, *Samsun: Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, sayı 3, s.17-46.

ERŞAHİN, Seyfettin (1991). “Aile İçi Kuşaklar Çatışması” , Ankara: *Diyabet Dergisi*, Cilt 27, Sayı: II, s.151-156.

ERTUĞRUL, Resul (2004). “Kur'an' a Göre İnsanın Psiko-Sosyal Açından Değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, s.250-260.

FOLGER, Joseph- POOLE Marshall- STUTMAN Randall (2003). *Çatışma Yönetimi*, (Çev.) F.Akkoyun, Ankara: Nobel Yayıncılık.

GÜNGÖR, Özcan (2016). *İki Dünya Bir Aile*, Ankara: Akçağ Yayınları.

GÜNGÖR, Özcan- SARIKAYA, Mehmet Emin (2017). “ Sosyoloji ve İlahiyat(çı) Açısından Anlamı”, *Journal Of Analytic Divinity*, Cilt: 1, Sayı:1, s.1-21

GÜNGÖR, Özcan- ŞAHİN, Harun (2017). “Sosyolojik Kur'an Okumalarının İmkani”, *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Sayı:1 s.26-35

KARCIOĞLU, Fatih- ALİOĞULLARI, Zişan (2012). “Çatışmanın Nedenleri ve Çatışma Yönetim Tarzları İlişkisi”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 3-4, S.215-237

KARİP, Emin (2003). *Çatışma Yönetimi*, Ankara: Pegem Yayıncılık.

KAYACAN, Murat (2012). “Sosyoloji ve Kuran'ın Ortak İlgi Alanı: Toplumsal Değişim ve Çöküş Yasaları”, *Milel ve Nihal Dergisi*, Cilt 9, sayı: III, 3 Eylül-Aralık 2012, s.76-99.

KIREL, Çiğdem-KAYAOĞLU, Aysel-GÖKDAĞ, Rüçban (2004). *Sosyal Psikoloji*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Kuşak (2006). *Güncel Türkçe Sözlük*, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.59930e8f88cc05.59637160 (15.08.2017)

LAHAYE, Willy- POURTOÏS, Jean-Pierre- DESMET, Huguette (2011). *Kuşaktan Kuşağa Aktarım*, (Çev.) C.Özatalay, İstanbul: İletişim Yayınları.

McAuliffe, Jane Dammen (2002). *Encyclopaedia of the Qur'an*, Leiden-Boston: Volume Two, General Editon.

OLMUŞTUR, Davut (2013). “Hadislerde Aile İçi İletişim”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, s. 30-45.

ÖZEN, Sevinç (1994). “Kentsel Alanlarda Ailede Ebeveyn-Genç İlişkileri ve Kuşaklararası Farklılıklar: İzmir’de Bir Araştırma, Değişim Sürecinde Aile: Toplumsal Katılım ve Demokratik Değerler”, Ankara: Başbakanlık Yayınları.

ÖZYURT, Cevat (2007). “Durkheim’in Sosyolojisinde Ahlaki Kontrol Sorunu”, *Değerler Eğitim Dergisi*, s.101-120.

ŞİMŞEK, Bekir -ŞAHİN, Hande (2011). “Yurtta Kalan Üniversite Öğrencilerinin Aileleri İle İlişkilerinde Yaşadıkları Kuşak Çatışmasının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*, s.1-18.

TAPLAMCIOĞLU, Mehmet (1969). *Genel Sosyoloji Üzerine Bir Deneme*, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.

USLU, Şahin (2010). “Kuşak Çatışmasının Gençlerde Yarattığı Çeşitli Olumsuzluklar”, <http://www.edebiyatdefteri.com/yazioku.asp?id=62546> (Erişim T.14.08.2017).

ÜLKEN, Hilmi Ziya (1969). *Sosyoloji Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

YEŞİLYAPRAK, Binnur (1989). “Kuşak Çatışması”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Sayı: 72 s.50-53.

YURDALAN, Ebru (2017). “Gelişim Dönemleri Işığında Ebeveyn-Ergen Çatışması”http://www.tavsiyeediyorum.com/makale_18916.htm (Erişim T. 25.10.2017).

